

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHADZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena : Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — — 2.— Na štvrt' roka — — — — 1.— <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i>	Hlavný redaktor : Dr. ALEXANDER ERNSZT	Redakcia a vydavateľstvo : Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
	Zodpovedný redaktor : JÁN BARTOS, krajinský vyslanec	sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.
	Za vydavateľstvo zodpovedný : JÁN MOLNÁR, pápežský pralát	

Jeho veličenstvo kráľ Karol IV. hotový je k uzavretiu pokoja.

Na notu, ktorú svätý otec Pápež Benedikt XV. v záležitosti uzavretia pokoja 1. augusta upravil na vojnu vedúce mocnosti, zahraničný minister pápežskému nunciusovi 20. septembra doručil nasledovnú odpoveď jeho veličenstva kráľa :

Svätý Otče! Podlžnou úctou a hlbokou dojatostou vzali sme v známosť to zakročenie, ktoré v plnení Bohom svereného si svätého povolania Vaša Svätosť u nás a u mocnárov ostatných, vojnu vedúcich štátov podujat ráčil, s tým šlachetným úmyslom podujat ráčil, aby preťažké útrapy vystavšie národy privedené boly ku takému *vyrovnaníu*, ktoré im navrátiť má pokoj. Povďačným srdcom prijali sme otcovskej pečlivosti toto nové objavenie, ktorým Vaša Svätosť bez výnimky všetky národy obdarit ráčil a z hlbín našej duše *pozdravujeme* to napomenutie, ktoré Vaša Svätosť udelit ráčil vládám národov vojnu vedúcich.

Počas celej tejto hroznej svetovej vojny, ku Vašej Svätosti hľadeli sme vždy ako ku najvyššej osobnosti, ktorá následkom svojho pozemské veci prevyšujúceho poslanectva a na základe veľkolepého poňatia sverených si povinností, v nedostížiteľnej výške stojí nad národami vojnu vedúcimi a *nezbližiteľne každého druhu vplývaniu najst' môže tú cestu*, po ktorej dosiahnuť môžeme uskutočnenie tej našej žiadosti, *aby sme uzavreli trvanlivý a pre každého statočný pokoj.*

Hotovosť monarchie k uzavretiu pokoja.

Odkedy nastúpili sme trón osláveného predchodcu naseho, v úplnom povedomí sme si tej zodpovednosti, ktorou pred Bohom a ľuďmi podlžný sme za sverený nám osud monarchie rakúsko-uhorskej. *Preto aj pred našimi očami vždy sme mali ten veľký cieľ, aby sme našemu ľudu čím skorej zpätzadovažili požehnanie pokoja.* Hneď po nastúpení panovníctva bolo nám dané, aby spolu s našim spojencom urobili sme krok, ktorý ku vyrovnaniu cesty ku trvanlivému a statočnému pokoji vedúcej pripravil oslávený náš predchodca cisár a kráľ Franc Jozef. V trónnej reči našej, povedanej pri zahájení rakúskeho zákonodarstva vyslovili sme tú žiadosť a vzdvihli sme s dôrazom, že sa snažíme po takom pokoji, ktorý v budúcnosti život národov očistí od hnevu a pomstychtivosti a ktorý zabezpečí ich proti násilenstvu zbrane. Spoločná vláda naša, s času na čas použila každú príležitosť, pred celým svetom, národov rakúskej a uhorskej monarchie s dôrazom prejavila tú vôľu, *aby sme hroznému krvi-pretievaniu koniec urobili takým pokojom, aký predstavuje si aj otcovské oko Vašej Svätosti.* Blaženým nás činí tá myšlienka, že naše žiadosti od samého počiatku *namerené boly ku tomu istému cieľu, ktorý Vaša Svätosť dnes predstavuje nám k nasledovaniu;* Vašou Svätosťou nedávno udelené nám praktičné povzbudenia dôkladne sme uvážili a prišli sme k nasledovnému výsledku :

Prijatie základnej myšlienky svätého Otca.

Silou hlboko zakoreneného presvedčenia vítame Vašej Svätosti základnú myšlienku, aby v budúcnosti poriadok sveta, *s vyklúčením zbrannej moci, spočíval na mravnej moci práva, na panovníctve medzinárodnej spravodlivosti a zákonitosti.* Preniknutý sme aj tou nádejou, že povýšenie povedomia práva prispeje ku mravnému preporodeniu človečenstva. Pripojujeme sa teda ku tej myšlienke Vašej Svätosti, aby vojnu vedúce stránky *držaly porady*, ktoré viesť majú a aj môžu ku tomu ustáleniu, že zodpovednými zabezpečeniami ako by sa dalo previesť, aby pevnej zeme, vody a povetria *ozbrojenia* v jednom čase, vzájomne a postupne v istej miere *boly zmenšené, more, dla práva* ako vlastnosť všetkých národov zeme, ako by bolo možno vyslobodiť zpod pánstva alebo moci jednotlivcov a otvoriť ku rovnému použitiu každého. V úplnom povedomí veľkej významnosti Vašou Svätosťou navrhnutých, *každého viazajúcich rozhodujúcich súdov*, náklonní sme aj o tomto návrhu Vašej Svätosti, *začať pojednávania.*

Ostatné otázky.

Keby sa podarilo, čo si z celého srdca prajeme, vojnu vedúce stránky nakloniť ku takým rozhodnutiam, ktoré túto vznešenú myšlienku uskutočnia a tým rakúskej a uhorskej monarchii poskytnú zabezpečenia ďalšieho pokojného vývinu, vtedy nebude ťažko medzi vojnu vedúcimi štátmi usporiadať sa majúce ostatné otázky rozriešiť v duchu spravodlivosti a slušnosti, pri zabezpečení podmienok vzájomného jestvovania, ku všeobecnému uspokojeniu.

Keby národy sveta zodpovedne návrhom Vašej Svätosti pokojnou náklonnosťou *začaly vyjednávania, z toho by vykvitnúť mohol trvanlivý pokoj.* Vtedy by dosiahly úplnú slobodu pohybu na mori, oslobodené by boly od hrozných tiarch a nové pramene blahobytu boly by im otvorené.

Vedený duchom miernosti a smierlivosti, v návrhoch Vašou Svätosťou predostretých spatrujeme základ ku započatiu pojednávania *cielom uzavretia. pre každého spravodlivého,*

trvajúceho pokoja a pevne úfame, že podobnými myšlienkami preniknutí sú aj naši nepriatelia.

V tomto smysle Všemohúceho prosíme o požehnanie na započaté pokojné dielo Vašej Svätosti.

S úctou značíme sa

Vašej Svätosti poslušný syn

Karol v. r.

Obrovské shromaždenie hlavnomestských katolíkov k osvedčeniu za pokoj.

Katolícka ľudová Jednota, najväčšia to katolícka organizácia Uhorska, hlavnomestských katolíkov 23. septembra do miestnosti hlavnomestskej reduty svolala ku shromaždeniu. Katolíci hlavného mesta v obrovskom počte dostavili sa ku tomuto shromaždeniu a miestnosti preplnili do posledného miesta. Toto shromaždenie veľkej významnosti bolo nielen pre hlavné mesto, lež aj pre celú krajinu, bo je to osvedčenie, že ľud Uhorska s telom i dušou podporuje snahy svätého otca Pápeža, aby ďalšie krviprelievanie zastavené bolo a svetu zabezpečený bol dychtively žiadaný pokoj.

Potrebnosť zakončenia vojny a zabezpečenia statočného a trvanlivého pokoja v klasickej reči predniesol jeho Eminencia kardinál, knieža-primas Uhorska dr. Ján Csernoch, tisíce shromaždeného katolíckeho ľudu na prednášku jeho Eminencie odpovedaly hlučnými ováciami.

V mene Katolíckej ľudovej Jednoty ku katolíckemu obecenstvu prehovoril krajinský vyslanec dr. Mikuláš Zboray.

Toto shromaždenie, o ktorého priebehu obsirnejšiu zpravu podáme v najbližšom čísle, zrejmým dôkazom je veľkého vplyvu, aký Katolícka ľudová Jednota má na ľud hlavného mesta, lež aj presvedčenia a povedomia katolíckeho, aké prenikajú najširšie vrstvy obyvateľstva hlavného mesta.

Krestanskej ľudovej strany organizačná porada v Trnave.

Krestanská ľudová strana trnavského okresu vo štvrtok, 20. septembra o 10. hodine predpoludním vo veľkej dvorane Katolíckeho Kruhu vydržovala početne navštívenú poradu, ktorej zúčastnili sa zastupitelia všetkých ku volebnému okresu patriacich obcí.

V zastupiteľstve stredišťa krestanskej ľudovej strany snemovej z hlavného mesta ku porade prišli: Ján Bartos a Béla Landauer, krajinskí vyslanci.

Zpomedzi prítomných v krátkosti udávame nasledovné mená: gróf Štefan Mailáth, veľkostatkár (Petőfalú), Vincent Strieber, prälát-kanonik (Nagyszombat), barón Arpád Fekete (Nagyszombat), Julius Marcis, Alojs Tagányi, kanonici (Nagyszombat), Alojs Zelliger, opát-

kanonik, farár (Nagyszombat), dekan-farári: Franc Petrik (Százpatak), Anton Peckó (Felsőszill), Jozef Sztraka (Zavar), farári: Ignác Sohajda (Nagysúr), Nikodém Steklács (Vágmagyarád), Béla Pucharat (Szered), Emil Hudyma, direktor hlavného gymnásia, Alex. Vaymár, pravotár, Karol Baumann, spirituál, Elemér Martényi, Franc Fallenbüchel, Pavel Gáspár, professori hlavného gymnásia, Štefan Bezák, Dionýs Kamerát, farári na odpočinku, Adolf Hergott, správca-učiteľ, Jozef Kovács, organista-učiteľ (Felsőszill), kapitulský kaplán Gejza Veszely, kaplán Peter Haverla, bohoslovec Jozef Csiszár (Százpatak), Mikuláš Štefánek, Jozef Radványi, učiteľia, Karol Vándor, úradník obchodu «Hangya».

Porade predsedal opát-kanonik, trnavský farár Alojs Zelliger. V zaháječnej reči predseda ako cieľ porady predniesol utvorenie organizácie kresťanskej ľudovej strany vo volebnom okrese trnavskom. Záťm krajiniský vyslanec Béla Landauer dopodrobna vysvetlil program vlády a kresťanskej ľudovej strany. Ponevác nová vláda podujala sa na zpäťvedenie politickej mravnosti, v tomto pomáha jej kresťanská ľudová strana. Kresťanská ľudová strana snemová už od počiatku jej jestvovania dôrazne žiadala rozšírenie volebného práva a ponevác ku tomuto isté výhlady poskytnje nová vláda, v uskutočnení jej plánu chce ju podporovať. Potom obširnejšie vykladal sociálny program kresťanskej ľudovej strany a politických stránok vládu podporujúcich.

Po tejto s hlučným oduševnením prijatej reči Ján Bartos, krajiniský vyslanec vysvetľoval doterajšie účinkovanie kresťanskej ľud. strany, poukázal na dosiahnuté úspechy tejto politickej strany a nevyhnutnú potrebnosť jej organizovania, potom obširne vykladal rôzne spôsoby organizovania. Predniesol a vysvetlil stanovy organizovania strany, ktoré stredisko kresťanskej ľudovej strany s iným potrebným tlačivom ochotne a zdarma pošle vodcom volebného okresu. Prítomní s hlučným súhlasom prijali reč krajiniského vyslanca a Emil Hudyma, direktor hlavného gymnásia, predostrel dôkladne odôvodnený resolučný návrh, ktorý porada s oduševnením prijala a jednohlasne vyslovila: že organizovanie kresťanskej ľudovej strany vo volebnom okrese trnavskom drží za potrebné. Uzavreli, že miestne organizácie utvoria tak v meste Trnave, ako aj vo všetkých obciach volebného okresu trnavského.

Porada záťm previedla voľby. Návrhom krajiniského vyslanca Jána Bartosa vyvolení boli: za predsedu volebného okresu gróf Georg Mailáth ml., veľkostatkár zavorský, za podpredsedu okresu Jozef Sztraka, zavorský dekan-farár, za spravujúceho podpredsedu Emil Hudyma, direktor hlavného gymnásia a za notára okresu Pavel Gáspár, professor trnavského hlavného gymnásia. Za predsedov a notárov päť hlasujúcich kruhov vyvolení sú nasledovní:

I. Hlasujúci kruh Bélaháza: predseda Franc Petrik, dekan-farár obce Százpatak, notár Franc Konyakovszky, farár obce Bélaháza. II. Trnavský prvý (severný) hlasujúci kruh: predseda Anton Mondok, pravotár, notár

Jozef Skoluda, úradník kancelárie generálneho vikariátu. III. Trnavský druhý (južný) hlasujúci kruh: predseda Alojs Zelliger, kanonik, opát farár, notár Vilhelm Cziky, professor hlavného gymnásia. IV. Trnavského vidieku hlasujúci kruh: predseda Nikodém Steklács, farár obce Vágmagyarád, notár Ján Lédeczy, učiteľ-organista obce Vágmagyarád. V. Sereďský hlasujúci kruh: predseda Anton Peczkó, dekan-farár obce Felsőszill, notár Béla Puchart, farár sereďský. Ďalej vyvolili aj dôverníkov.

Emil Hudyma, spravujúci podpredseda, predostrel návrh, v smysle ktorého porada s veľkým oduševnením uzavrela, že telegrafické pozdravy pošle grófovi Aladárovi Zichymu, ministrovi okolo osobnosti jeho veličenstva kráľa, predsedovi kresťanskej ľud. strany; grófovi starš. Georgovi Mailáthovi, predsedovi stoličnej kresťanskej ľudovej strany prešporskej, a Georgovi Szmrecsányimu, fõišpánovi prešporskej stolice.

Alojs Zelliger, opát-kanonik, predseda porady, vďaka vyslovil stredisku a krajiniským vyslancom kresťanskej ľudovej strany a zakľúčil poradu.

Z prievidského okresu.

Ponevác z našich strán veľmi zriedka čítame dajakú zprávu v našom «Kresťan»-e, umienil som si, že v tejto válečnej dobe niečo napíšem o našich domácich pomeroch a okolnostiach.

Bolo to dňa 27. augusta bež. roku v trhový deň, keď som sa vyberal do nášho okresného mestečka Prievidze. Dozvedela sa to naša krčmárka, ktorá má aj odpredaj dohánu, a požiadala ma, aby som jej v ústrednej prievidskej trafikke, od Jozefa Bienenstocka priniesol dohán a cigary. Chcejúc vyhovieť jej žiadosti a s týmto obzvláštne potrebe v našej obci nachodiacich sa fajčiarov, prevzal som knižku a vreca na trafikku a uberal som sa na mojom ľahkom vozíku do Prievidze. Vybaviac moje veci, napadlo mi, že mám ísť do trafiky. Vezmem vreca a knižku a idem v tom najlepšom presvedčení, že konečne zariadiac i túto vec, poponáhľam sa domov, aby som svoju zaostalú poľnú prácu ešte v ten deň prekonať mohol.

Vojdem do trafiky a pozdravím sa kresťanským spôsobom; a výsledok: žiadna odpoveď. Hľadím po sklepnom oddelení trafiky a vidím, že tam istým pánom dávajú cigary. Vojdem ta, ukážem knižku a prosím zaznačený obsah. «Neprišla trafikka, nemám cigary,» znely slová trafikanta. «Ale prosím, však vidím, že predávajú cigary a moje peniaze sú také, ako aj tých pánov!» Namiesto slušnej odpovede a vlúdneho kupeckého vyslúženia, začnú sa na mňa — ako z vreca — grobianstvá sypať. Pán trafikant ma taktó traktuje: «Ber sa mi von, lebo ťa do . . . dokopám!» Zadívený ostanem stáť, obzrem si človeka od päty do hlavy a vidím, že má na sebe značku vyvoleného národa. Myslím si: Pane Bože! či sme už natolko došli v tejto našej Uhorskej krajine, že na slušne prednesenú žiadosť chcú nás do . . . dokopať! Nuž, drahí rodáci moji! Či

v takéto ruky majú byť uložené štátne poverenia trafické? Či sa v Prievdzi nenajde nad Jozefa Bienenstocka súcejší kresťan k odpredaju trafiky?

Všetci židia prievdzského okresu, ktorí sa s hospodárstvom, lifrovaním lichvy pre vojsko zaoberajú, fajčia hrubé cigary, majú dostatok dohánu, s ktorým si ku sebe lákajú náruživých fajčiarov pracovnej triedy, a my nemôžeme prísť ani ku pakliku tabaku.

Spomenutí sú tak zdraví a silní mužovia, že by im svedčaly prvé miesta na fronte, kde by mohli nepriateľa do chuti dokopať do . . . , za čo by si uznanie a vyznačenie nadobudli. Za frotom byť víťazom, chaptuvať, lifrovať a štátny tovar dľa svojej ľubovôle k získaniu si ná denníkov pre svoje dobré upotrebiť, to je veru nie súca vec do rámca XX. storočia.

Ej, páni moji! zle si stelete. Aj naše mužstvo sa navráti z boja s otvorenými očami. Draho budete platiť vašu zaostalosť v slušnosti a pravde.

Udalosti svetovej vojny.

Talianske bojište. Dľa zprávy novín «Kölnische Zeitung» z príležitosti 11. bitky na Isonze zbúril sa 9 divízií talianskeho vojska. Mnoho dôstojníkov zastrelili vlastní vojaci. Jednu divíziu zcela rozpustili. V talianskych mestách Milano, Turín opakujú sa vzbury. Talianski socialisti žiadajú vyhlásenie republiky a odstránenie panovníckej rodiny.

Východné bojište. Nemecké čaty zaujaly mesto Jakobstadt na Dúne, pri čom zajaly 4000 Rusov a ukoristily 50 kanónov.

Položenie na frontoch.

Z cis. a kráľ. tlačového válečného stánu 20. septembra oznámili:

Na Isonze len na planine Bainsizza a na Monte San Gabriele boly boje pechoty. Na južnej časti planiny Taliani v noci po krátkej, prudkej delostreleckej príprave urobili dva útoky. Na jednotlivých miestach nepriateľovi podarilo sa prísť po naše prekážky, ale palba našej pechoty a ručné granáty útočiacich vždy zahňaly odtiaľ. Na Monte San Gabriele Taliani večer opäť bez zvláštnej delostreleckej prípravy prekvapujúcim spôsobom pokúsili sa útočiť. Talianska pechota vo viac radoch napadla naše tamojšie posície, ale palba nášho delostrelectva a pechoty ju zahňala. Ináče len na jednotlivých miestach frontu bola živšia kanonáda.

Berlinská Wolffova kancelária 21. sept. oznámila: Vo Flandrii po zvýšenej bojovnej činnosti posledných dní nasledoval nový anglický útok. Dňa 19. septembra nemecké posície celý deň stály pod neobyčajne prudkou páľbou. Palba trikrát zvýšila sa v bubnovú palbu. Silná palba trvala celý deň. Ráno o 5. hod. 30. min. palba od Langemarku až po kanál Ypern—Houtheru zvýšila sa v najprudšiu bubnovú palbu, načo anglická pechota na širokom fronte začala útočiť. Bitka celou silou trvala.

Zprísnený boj podmorskými loďami.

Nemecké a rakúsko-uhorské podmorské lode ponorily: vo februári 781.500, v marci 885.000, v apríli 1,091.000, v máji 869.000, v júni 1,016.000, v júli 811.000, v auguste 808.000 brutto registrovaných tún. — Zaslepení Angličania ešte vždy nenahľadnu, že je už svrchovaný čas, aby sa uchádzali o uzavretie statočného pokoja?

Organisačné shromaždenie kresťanskej ľudovej strany.

V nedeľu, 30. septembra popoludní o 3. hodine v obci *Dejte* (prešporská stol.) vydržiavané bude veľké organisačné shromaždenie, ku ktorému účtíve sa povolávajú velební páni duchovní a ctení obyvatelia, zvlášte voličia nasledovných obcí: Pozsonynádas, Binócz, Alsókorompa, Felsőkorompa, Apátszentmihály, Jászló, Págyar, Alsódubó, Dejte, Katlóc, Nahács, Felsődombó.

Hospodárske zprávy.

Ustanovenie ministra o príslušnosťach kňazov a učiteľov.

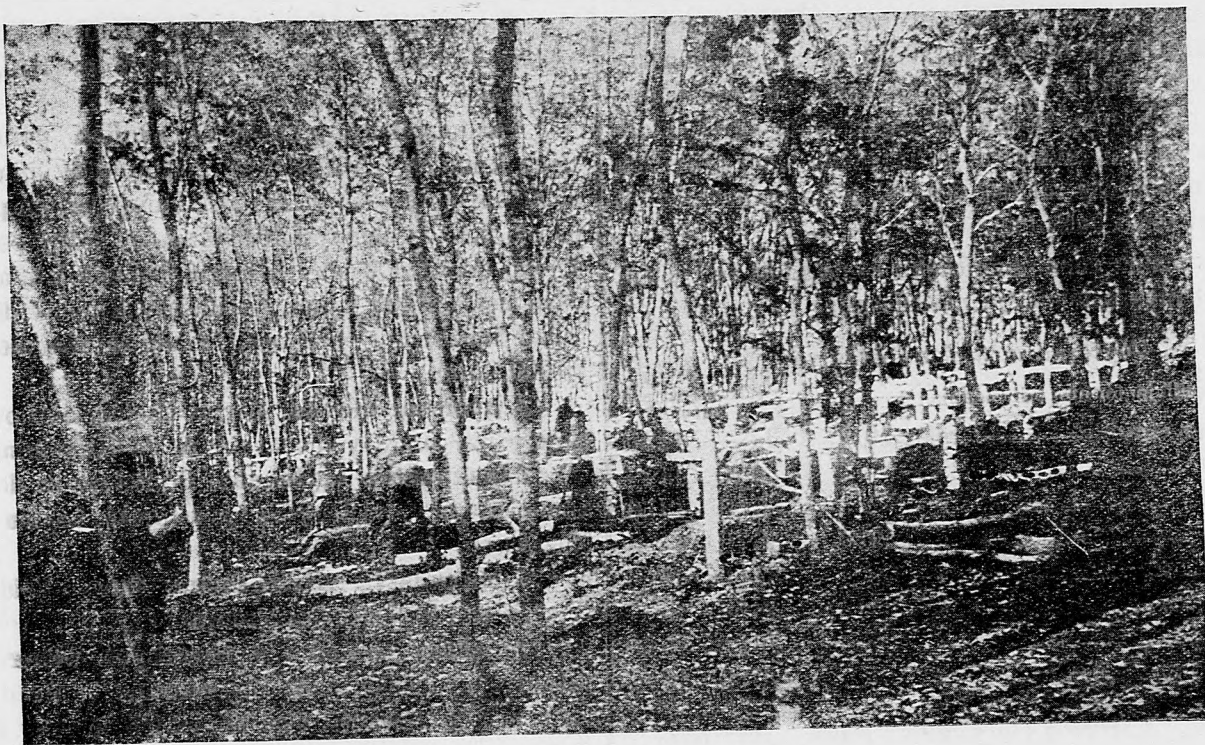
Minister orby vo svojom v záležitosti ustálenia gazdovskej potreby nedávno vydanom nariadení ustanovil, že príslušnosť, ktorú gazdovia v prírodných dávajú kňazom, učiteľom a iným cirkevným osobám, ráta sa do gazdovskej potreby gazdov a pre túto čiastku úrody vrchnosť nemôže rekvirovať. Minister súčasne zaviazal dorábateľov, aby tieto príslušnosti dotiaľ odovzdali patričným cirkevným osobám, kým rekvirujúce kommissie nezačnú účinkovať, ale najpozdšie do 15. októbra. Minister teraz v prípise upovedomil jeho Eminenciu kardinála knieža-primasa Csernocha, že ľutuje, že nemohol uskutočniť ten návrh jeho Eminencie knieža-primasa, aby rekvirujúce kommissie príslušnosť cirkevných osôb tiež prevzaly od gazdov a patričným aby vyplatily za ne ustálenú maximálnu cenu. Toto pokračovanie by nebolo iným, ako tiež rekvirovaním, lebo by sa prevzanie prírodín stalo bez vypočítania jednotlivých zainteresovaných. Ponevác termín, v ktorom rekvirujúca kommissia v obci začne účinkovať, bude uvedený vo všeobecnú známosť, patriční farári a učítelia budú mať spôsob kontrolovať, že či príslušnosť, ktorú majú dostať od dorábateľov, ako gazdovská potreba je ponechaná u gazdov, ba ani to sa nestretá so žiadnou prekážkou, aby si farári a učítelia ponechané prírodiny hneď prevzali a odviezli.

Rekvirovanie zemiakov.

Vláda vydala nariadenie, ktorým celú tohoročnú úrodu zemiakov postavila pod zátvor a dorábateľov zaväzuje, aby zemiaky vybrali zo zeme a sviezli domov. Jestli však dakto túto prácu nebude môcť skončiť, nech

to cestou obecného predstavenstva oznámi Zemiakovému stredišťu a administratívna vrchnosť na trovu dorábatela povinná je postarať sa o vybratie zo zeme a spratanie zemiakov. Nezrelé zemiaky neslobodno vybrať zo zeme. Že koľko zemiakov si smie dorábatel nechať pre domácu a pre gazdovskú potrebu, to ustáli Krajinský stravovací úrad, ktorý však ustálením tohto môže poveriť v stoliciach podžupanov a v mestách mešťanostov. Krajinský stravovací úrad môže nariadiť zvyšné zemiaky rekvirovať pre Zemiakové stredišťe. Kto dobrovoľne ponúkne svoje zvyšné zemiaky Krajinskej zemiaky sprostredkujúcej kancelárii (Országos Burgonyaközvetítő Iroda), za zemiaky dostane o 20 procentov viac, ako ten, komu zemiaky rekvirujú. Za metrický cent čistých,

poradu, na ktorej sa zaoberaly so zaopatrením patričných stolíc krmom a potravnými článkami. Na porade prijali nasledovný návrh: Porada vzhľadom na nedostatok krmu, ukazujúci sa v patričných stolicích, drží za potrebné, aby v tých stolicích krm nerekvirovali dotiaľ, kým iste nebude ustálené, že či v jednotlivých stolicích skutočne je zvyšného krmu. Prípadný zvyšný krm porada chce zabezpečiť takým vidiekom patričnej stolice, kde teraz nemajú ani len toľko krmu, žeby dobytok čo i len najskúpejšie mohli prezimovať. Zázivné krmivá (obrok) bezodkladne treba začať rozdávať, pálenie a pivováre obilie nesmú spracovať, k vývozu určené obilie do cudzozemska prepustiť slobodno výlučne zomleté na múku, pre čelaď a pre válečných zajatcov na zimu

Cintorín na ruskom bojišti.

zdravých, zrelých do 30. novembra dobrovoľne odovzdaných zemiakov veľkosti aspoň slepačieho vajca patričný dostane 20 korún, za horšie 18 korún. Zemiaky v priemysle spracovať slobodno len s osobitým dovolením.

Obrok a otruby pre kraviarstva.

Krajinský stravovací úrad vydal nariadenie v záležitosti obroku a otrúb potrebných pre kraviarstva. Dľa nariadenia v záujme zaopatrenia mliekom miest, nemocníc, ale zvlášte dietok všetky kraviarstva, ktoré sa zaviazajú, že všetko dorobené mlieko odovzdajú pre verejnú potrebu, pre každú kravu môžu si kúpiť 7 metrcentov obroku a dostanú aj potrebné otruby.

Západných stolíc zaopatrenie krmom a potravinami.

Gazdovské spolky západných stolíc krajiny na iniciatívu Gazdovského spolku stolice nitrianskej v Budapešti pod predsedníctvom Juliusa Mezeyho vydržovali

treba zabezpečiť zemiaky, strovu a kapustu, o semeno krmných rastlín, o zrno na siatie a o zemiaky na sadenie súrne sa treba postarať, zo zemiakov a z repy slobodno páliť len toľko liehu, koľko ho je v priemysle potrebné.

Nariadenie o kukurici.

Vláda vydala nariadenie o privedení do obchodu a o maximálnej cene tohoročnej úrody kukurice. Veľmi dôležitým ustanovením nariadenia je, že dorábatel z rekvirovanej kukurice ku krmeniu ošípaných pre priemysel smie upotrebiť polovicu zásoby, ktorú má vyše svojej domácej a gazdovskej potreby. Že na domácu a gazdovskú potrebu koľko kukurice smie dorábatel upotrebiť, to spolu ustália minister poľného hospodárstva a stravovací minister a o tomto vláda vydá osobitné nariadenie.

Kukuricu vyše domácej a gazdovskej potreby slobodno predať len Válečnej obilnici alebo takým, ktorí

budú oprávnení ku kupovaniu kukurice, ale týmto posledným len do 31. októbra a len polovicu zásoby, ktorú má gazda vyše svojej domácej a gazdovskej potreby. Kukuricu prevážať mimo poverencov Válečnej obilnice smie len ten, kto dostane ku prevezeniu kukurice potrebný certifikát. Výnimku zpod tohto ustanovenia tvorí tá kukurica, ktorú majiteľ s dovolením zavezie do mlyna cieľom zomletia pre seba.

Akonáhle bude po lámaní kukurice, podžupan povinný je nariadiť rekvirovanie kukurice. Jestli by sa rekvirovaná kukurica zkazila, majiteľ povinný je to oznámiť Válečnej obilnici.

Komu sa vôbec neurodí, alebo komu sa pre domácu a gazdovskú potrebu urodí málo kukurice, na základe certifikátu, ktorý dostane od hlavného slúžneho, od mešťanostu, do 31. októbra smie si bezprostredne od dorábateľa v bársktorej stolici kúpiť potrebnú kukuricu, ale že koľko, o tom bude vydané už spomenuté osobitné nariadenie. Obchodné a gazdovské mlyny, ktoré melú za mierku, kukuricu ku zomletiu smú prijať len tak, jestli patričný majiteľ dokáže, že je oprávnený dať si zomlet toľko kukurice.

Maximálna cena metrického centa (100 kg.) čistej váhy kukurice ustálená je nasledovne:

Obyčajná a miešaná kukurica:

Jestli je termín odovzdania:		v šúlkoch mrvená korún	
september, október... ..	roku 1917.	34—	42:50
november	“ “	34 90	43—
december	“ “	35:80	43:50
január	“ 1918.	36:70	44—
február	“ “	37 60	44:50
marec	“ “	38:50	45—
apríl	“ “	39:40	45:50
máj alebo pozdejšie... ..	“ “	40:30	46—

Šlachtená kukurica (čínquantín, florentinská) biela okrúhla atď.:

september, október... ..	roku 1917.	36:10	45 50
november	“ “	37:05	46—
december	“ “	38—	46:50
január	“ 1918.	38:95	47—
február	“ “	39:80	47:50
marec	“ “	40 80	48—
apríl	“ “	41:80	48:50
máj alebo pozdejšie... ..	“ “	42:83	49—

Náhrada za rekvirované šulky:

v januári roku 1918... ..	8—	kor.
vo februári “ “... ..	8:50	“
v marci “ “... ..	9—	“
v apríli “ “... ..	9:50	“
v máji alebo pozdejšie... ..	10—	“

Kto sa proti nariadeniu previní, môžu ho odsúdiť až na 6 mesiacov zavretia a až na 2000 kor. peňažnej pokuty a kto rekvirovanú kukuricu neoprávnene odtiahne od verejnej potreby, podžupan alebo mešťanosta môže

ho odsúdiť na zaplatenie dvojnásobnej ceny neoprávnene upotrebenej kukurice.

Nariadenie 18. septembra vstúpilo do života.

CHÝRNIK.

Vysvätenie osvieteného pána biskupa vesprémskeho. Jeho Eminencia kardinál, knieža-primas Uhorska dr. Ján Csernoch v nedelu, 23. septembra, pri pomoci Gustava Karola grófa Mailátha a Kolomana Kranitza, vysvätených biskupov, za prítomnosti zastupiteľstva vlády, ostrihomskej a vesprémskej kapituly, za prítomnosti početného obecenstva hlavného mesta za biskupa vesprémskeho v kostole university vysvätil dr. Ferdinanda Rotta.

Z ostrihomskej arcidiecési najnovšie k vojenskej kňazskej službe povolani sú kapláni Franc Hell, Richard Heissenberger a dr. Anton Szokolai.

Pätikostolský biskup za svojich pensionovaných kňazov. Pätikostolský biskup gróf Julius Zichy, ohľadom na terajšiu válečnú drahú výživu, na povýšenie pensie kňazov obetoval 10.000 korún, každý pens. kňaz z toho dostal 400 korún; každý kanonik k tomuto cieľu dáva tiež po 400 korún. — Rábsky kanonik dr. Štefan Sinkó kňazskému pensijnému fondu rábskej diecése dal 25.000 korún.

Z košickej diecési. Martin Csillag, duchovný obce Hejceze, za farára vymenovaný je do Szerencsu.

Z biskupstva spišského. Do Relova za dočasného administrátora poslaný je kézmarský kaplán Eleutér Ruzsbasán.

Z biskupstva nitrianskeho. Gustav Zsidek farárom sa stal v Soltészperecsényu.

Pápežský nuncius v uhorských táboroch zajatcov. Viedeňský apoštolský nuncius Valfré di Bonzo koncom aug. navštívil viac uhorských táborov zajatcov. Nuncius z poverenia pápežovho navštívi všetky uhorské tábory zajatcov.

Zavraždený duchovný. Franca Abrama, kaplána krajnskeho Billichbergu, v minulé dni v lese blízko obce zavraždili a vyrabovali. Kaplán sedel na jednom pni a učil sa najbližšiu kazeň, keď mu vrah zo zadku s nožom podrezal krk. Bestialnym zločinom upodozrievajú jedného rumunského válečného zajatca.

Vyznačení košickí honvédi. Georg Sztraka, landšt. strážmajster dostal strieborný záslužný kríž s korunou na stužke medailly hrdinskosti; striebornú medailu hrdinskosti druhej triedy dostali frajter Ján Nagy a honvéd Jozef Filó; bronzovú medailu hrdinskosti dostali res. honvéd Štefan Maszló, landšturmisti Ondrej Lepnicki a Ján Sztarniszki. Všetci z 9. honv. peš. pluku.

Železničné nešťastie v Rusku. Na železničnej dráhe Petrohrad—Moskva na stanici Borsaja Visera jedon osobný vlak vjel na bočné koľajnice a srazil sa s nákladným vlakom. Štyri naplnené vozne osobného vlaku rozdrúzgaly sa na kusy. 67 ľudí zomrelo a 150 bolo ranených.

Pre pohorelcov v Gyöngyösi. K vystaveniu hlavného kostola Svätého Bartolomeja v Gyöngyösi gelnickí rim.-kat. veriaci obetovali 110, spišsko-vlašskí rim.-kat. veriaci s farárom 150 a bardiovskí rim.-kat. veriaci s farárom 50 korún.

Veľká krádež. V Košiciach na železničnom nádraží precestujúcemu podfeldmaršallovi Vilh. Paczerovi ukradli kufrik, v ktorom bolo 1100 korún hotových peňazí a šperkov v hodnote 25.000 korún. Prázdny kufrik neskôršie našli pri Hernáde.

Zlacnelo mäso v Rožňave. Rožňavský policajný kapitán ustálil cenu kilograma hovädzieho mäsa v 5 korunách a cenu telacieho mäsa v 4 kor. 40 halieroch.

Vybúšila pálenka žencov. Z Ostrihomu píše: Do blízkej obce Garamszöllös v minulé dni došli tri súdky vrchnosťou povoleného špiritusu, aby ho obecné predstaviteľstvo rozdelilo medzi gazdov. Mudrácky podrychtár tak chcel vyprobovať silu špiritusu, že na jednom súdku vyvrtal diery na dúhe a tekutinu zapálil. Oheň rýchle vyskočil na otvorený súdok, ktorého obsah vybúšil v nasledovnej chvíľke. V izbe zdržujúci sa notár a podrychtár utiekli z horiacej izby s ťažkými popáleninami, aj rychtára podarilo sa ešte za živa vyslobodiť, manželka jeho ale zahynula v plameňoch.

Hrdinská smrť. Gejza Petrogalli, gymn. profesor, res. nadporučík cis. a kráľ. 32. jagerského bataillonu, veliteľ kompanie, majiteľ dvoch válečných vyznačení, 23. júla 1917. pri obci Milnik (Galicia) hrdinskou smrťou zomrel za vlast v 36. roku života svojho. Kamaráti jeho pochovali ho dočasne vo vojenskom cintoríne pri majeri Folwerk-Waga.

Veľká železničná katastrofa v Taliansku. Na vicinálnej čiare Varese—Agora vykázol sa vlak. Mnoho ľudí prišlo o život a 35 bolo ranených.

Veľké železničné nešťastie blízko Viedne. Z Viedne oznamujú: Na železničnej stanici Rekawinkel blízko Viedne udala sa minule v noci katastrofa. Sanct-pöltenský osobný vlak vbehol do mnichovského vlaku stojaceho na nádraží. Srazenie bolo tak silné, že niektoré vozne vbily sa jedon do druhého. Jedon vojak a dvaja civilní cestovatelia prišli o život a 59 osôb utrpelo poranenia, medzi nimi štyria vojaci; 30 je ťažko ranených.

Ušiel z ruského zajatia. Jozef Szkokán, jager 32. jagerského bataillonu, rodák zo spiš. Štvrtku, 1. mája ušiel z jedného sibírskeho tábora zajatcov. V civilnom odeve, s kosou na pleci podarilo sa mu previesť ruských žandárov. V tieto dni sa hlásil u svojho káдру v Prešove.

«Ruskí» socialisti. Zaujímavý je výsledok, keď skúmame minulosť vodcov «ruských» socialistov. Aké mená mali predtým? Teraz: Sinovjev, predtým: Apfelbaum. Teraz Kamenjev, predtým: Rosenfeld. Teraz: Suchanov, predtým Himmer. Teraz: Gorjev, predtým: Goldmann. Teraz Meškovisky, predtým: Goldberg. Keď počujeme tieto mená, celkom ináč sa nám ukáže ruská ofensíva. Nebola ona počatá v srdci ľudu a zaiste veľký zástoj hralo v nej anglické a francúzske zlato.

Na fond pre siroty a vdovy padnutých hrdinov 9. honv. peš. pluku obetovali: prešovský gr.-katolícky biskup Št. Novák 100 korún, Ludvik Estefányi z Košíc 550, Ludvik Hajós z Košíc 100, gr. Vidor Csáky z Harhova 200, Imrich Koós z Harhova 200, Žigmund Pécsi z Pécsujfalu 200, Levočská úverná banka 200, Aladár Gedeon z Hidvégartó 100, dr. Jozef Popper z Prešova 100, Koloman Piller z Pillérpeklér 100, gróf Béla Zichy z Enyiczke 100, uhorská filiálka Wiener Bankvereinu v Budapešti 100, Ondrej Téglássy z Vizsoly 100, Ondrej Zsuffa z Lipt. Sv. Mikulaša 500 korún.

Vyznačenie vojakov 67. peš. pluku, rodákov zo Spiša. Striebornú medailu hrdinskosti prvej triedy dostal štábný strážmajster Ján Kratohvilla z Mateoviec. Striebornú medailu hrdinskosti druhej triedy dostali: kaprál Michal Malyak z Hradiska, frajtri Ján Szendrei z Baldoviec a Augustin Kozák z Gelnice. Bronzovou medailou hrdinskosti najnovšie vyznačení boli nasledujúci: strážmajstri Jozef Mega zo Smolníka, Alexander Prepeliczay z Kézmarku, j. r. dobr. strážmajster Georg Polgár z Kézmarku, fireri Martin Denbak zo Smizian, Ján Kreitler z Belej, Adolf Immergut zo Starej Vsi, kapráli Michal Dudlák z Veľkého Lipníka, Štefan Murin z Harichoviec, frajtri Jozef Zsid z Olšavy, Ján Sztrisoszky zo Slovenskej Vsi, ďalej pešiaci Ondrej Mondri z Krompachov, Ján Tulej z Nižnej Slovinky, Ján Givalzsky z Hrušova, Eduard Krisz z Levoče, M. Witthen z Rókusov, Michal Fábry z Kubachov, Štefan Kalánkai z Vyšných Lapšov, Pavel Kornajcsik z Lubice, Ján Demeckó z Jablonova, Martin Piovarnicsek z Jablonova, Jozef Czivilka z Javoriny a Franc Curni z Hrabušíc.

Nový gazdovský kruh. Vo Veľkom Lipníku v Spišskej Magure utvorili gazdovský kruh, ktorý má za cieľ vzdelávanie gazdov. Predsedom je miestny gr.-katolícky farár Michal Milly a tajomníkom učiteľ Emanuel Takács. Prajeme mnoho zdaru!

Vojenské vyznačenie. Štefan Back, landšturmista 9. honv. peš. pluku, dostal striebornú medailu hrdinskosti druhej triedy. Ondrej Peresina, landšt. kaprál 9. landšt. pluku, dostal železný kríž na stužke medailly hrdinskosti.

Vyznačený spišsko-magurský vojak. Richvaldský gazda, res. kanonier Michal Duda Vojtkov vyznačený bol na rumunskom bojišti železnou záslužnou medailou.

Zamestnanci koš.-oderbergskej železnice v mesiaci júli pre rodiny svojich narukovaných súdruhov sossbierali 1230 korún.

Veľký Lipník (Spišská Magura).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Prosím o uverejnenie tohto mojho dopisu v našom milom «Krestane».

Veľkolipnický potravný spolok (konsum), o ktorom už bola reč v týchto novinách, 2. septembra mal svoje utvorené zasadnutie. Do správy vyvolení sú: miestny gr.-kat. duchovný Michal Milly za predsedu (direktora) a za údov správy (direkcie) roľníci Vazul Lichvár a

Michal Porada. Do dozor. výboru vyvolení sú: miestny gr.-kat učiteľ Emanuel Takács (predseda) a roľníci: Michal Csarnota, Ján Csarnota Jantko Janka, Ján Csarnota Kurucz, Ján Suga, Michal Labant, Ján Kulanda, Michal Kuzmiak, Štefan Galajda a Ladislav Toporesik. Spolok má doteraz 164 údov z Lipnika a Folvarku, ktorí značili 350 účastín po 40 kor., teda 14.000 korún. Zaiste pripoja sa i Lešničania.

Lipnický pán farár založil i gazdovský kruh ešte 29. júna a postavil ho pod nebeskú ochranu sv. apoštolov Petra a Pavla. Kruh má predbežne 45 údov, ktorí sa po odpoľudňajších nedeľných a sviatočných službách Božích sídu v prekrásnej poschodovej, novej náboženskej škole, vystavenej ich obetami, poshovárajú sa v spoločnosti svojho farára a učiteľa o rozličných užitočných veciach a čítajú dobré noviny a časopisy, medzi nimi i «Kreštana». Neskoršie budú tam i prednášky a prestavenia.

Bože, žehnaj hojne začatú oduševnenú prácu účinné živé gr.-kat. duchovného! *Úd spolku a kruhu.*

Na žalúdok chorým

nevyhnutne potrebným liekom je

Jágerská voda,

ktorú od 150 rokov dorábajú **jágerskí milosrdní bratia**. K dostaniu je v každej lekárni, cieľu najprimeranejšie je ale objednať si ju v

Lekárni milosrdných bratov

v Jágri (Eger).

Malá fľaška 80 halierov. Stredná fľaška 2 koruny 20 halierov. Veľká fľaška 4 koruny 40 halierov. Menej ako v hodnote 3 koruny neposielame po pošte.

Varujme sa napodobenín.

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskéj dĺžky LOREY VLASMI, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrebovaním vlastného vynálezu masti. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prchnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohýbnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným osedivením

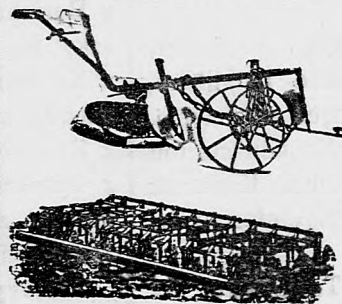

Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

Poštové zásielky vybavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierkou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

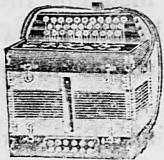
Najlacnejší a najlepší prameň Jozef Marosi a Syn Esztergom 15.

strojov a železného tovaru veľký obchodný dom. Zo skladu zasiela zvláštnej jakosti ocelový pluh za 135.—, dvojitý pluh za 265. K, Juno americkú koňskú motyku za 150.— K (prevádza 5 ľudí robotu) Železnú bránu za 80.— K; zvláštnu bránu s uhlami želom okuvanými za 100 K. Veľký obrázkový cenník na žiadosť posielame zdarma.

Zdarma

na žiadosť každý dostane môj veľký obrázkový cenník, zlatého,

strieborného tovaru a hudobných nástrojov. Husle po K 14.—, 20.—, 25.—, a v. Dobré harmoniky K 16.—, 26.—, 3.—, 50. 2-radové viedeňské harmoniky K 70.—, 80.—, 100.—, 120.—, 3-radové K 180, 200.—, 240.—, 280.—. Zámerna povolená alebo návrat peňazí. Zásielky s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlaní obnosu.

Vývozný dom
HannsKonrad
c. a k. dvorný zásielca
Brüx 1545 číslo (Čechy).

8 halierov

(za 1. poštovou dopisničku) stojí vás môj hlavný cenník, ktorý na žiadosť pošle vám

Prvá dielňa na hodiny
HannsKonrad

cis. a kr. dvorného zásielcu Brüx číslo 1544.
☞ (Čechy) ☞

Nickel alebo ocelové anker hodinky K 16, 18, 20. Válečné rádium anker hodinky K 18, 22, 26 Bielokovové (Glorie striebro) s dvojitou pokrývkou anker remontoir hodinky K 30.

Massivné strieborné anker remontoir hodinky K 40, 50, 60. Budičky a stenové hodiny vo veľkom výbere. 3 rokov záruka. Zasielanie s poštovou dobierkou. Zámerna povolená alebo návrat peňazí.

Nehrdzateľný ocelový kotál

Z vnútra a zvonku cinkovaný

takej trváčnosti, ako kotál mosený, ba má väčšie prednosti, ako tento, bo čo do stálosti a pevného vyhotovenia vydrží každú konkurenciu.

Priemer v centim.	Prázd.obsah v. litroch	Váha v. kilogr.
40	30	6
44	35	7
48	40	8
52	50	9
56	60	11
62	70	13
68	80	14

Cena 3.65 kor. po kgr.

K objednaníu: u **Pavel Sohr** obvodu ocelového tovaru **Somogyszil.**

Zásielky s poštovou dobierkou, pri objednaní od každého kusa treba poslať 5 korún závdavku. Cieľunajprimeranejšie je objednávky prevádzať na poštovej poukázke. Objednávateľ presne a zreteľne vypísať má meno, udať bydlu, o. poštu a železničnú stanicu.